

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMMÅT

Pris
ca. 3.50
per år.

Tidskrift
Utgifven af Göteborgs Kvinnoförening.

N:o 24.

1886.

1:sta årg.

J. A. Wettergren & Co., GÖTEBORG,

rekommendera sitt stora, rikt sorterade lager af engelska, franska
och tyska Mode- och Manufakturvaror såsom

Klädningsstyger,

svarta och kulörta **Sidentyger, Möbel- och Gardintyger,**

Sorgtyger i alla moderna genres,

äfven äkta fransk **Svart Merinos,**
af erkänt bästa fabrikat till dagens lägsta priser.

Profver sändas på begäran till landsorten franko.

Kappmagasinet

erbjuder under hela året det största och rikhaltigaste urval af det nyaste i

Jaquetter, Paletåer, Dolmaner och Regnkappor,

allt till de billigaste priser i förhållande till varornas godhet.

J. A. Wettergren & Co.

GÖTEBORG

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER.

1886.

Tryckt å
D. F. BONNIERS BOKTRYCKERI.

Im. Gustaf Ekman

Sjöförsäkrings-Aktiebolaget

OCEAN

i **Göteborg**

afslutar försäkringar mot sjöskador å varor, å kasko, äfvensom försäkringar mot förluster å bodmerier, frakter, fraktförskotter, landtransporter m. m. till billiga premier och på liberala vilkor.

Kontor: **Vestra Hamngatan N:r 8.**

LAGER

af såväl de mest eleganta som billigaste
Manufaktur- Mode- och
Hvitvaror,

Sybehörs och Garnérartiklar, Dame- och Barnhattar, Barnkläder, Tricotvaror, Bijouterier och Galanteri-varor
m. m. m. m. hos

L. Kaiser & Co.,

Kyrkogatan 36. Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

Konkurrens-Magasinet,
Göteborg.

Platsens billigaste

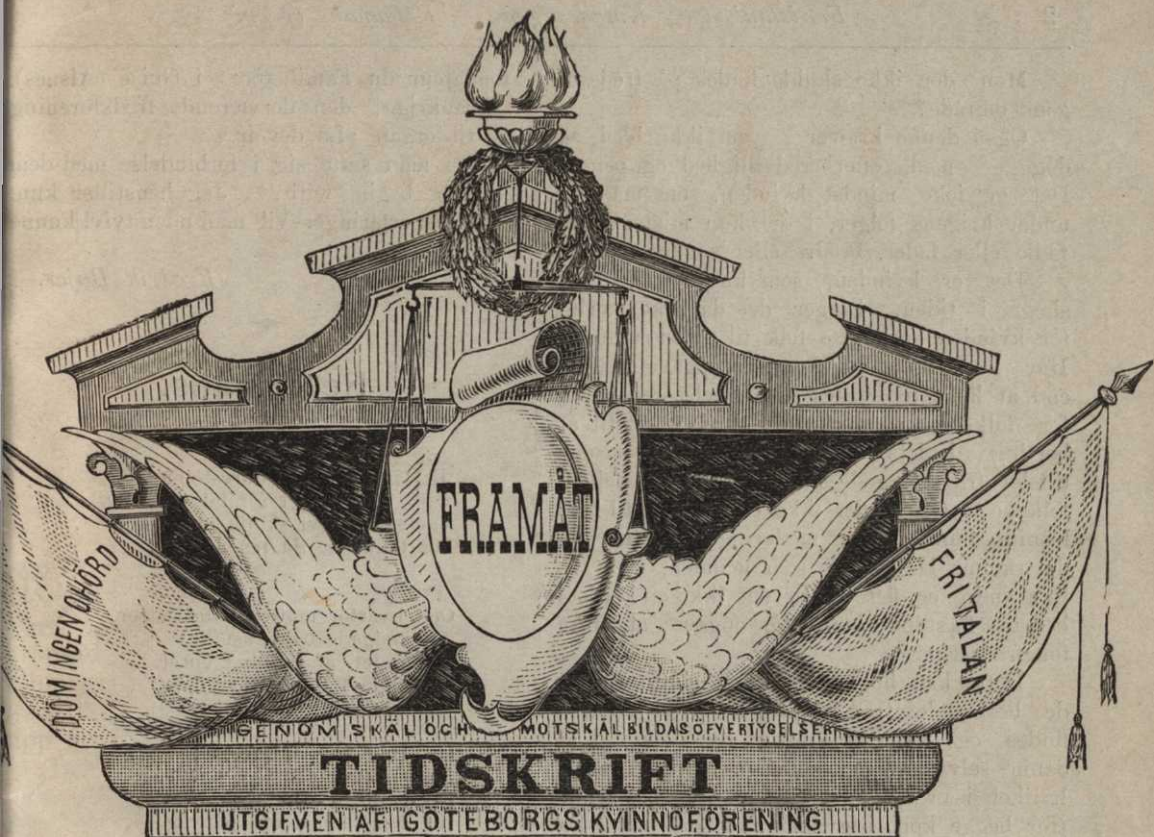
Manufakturhandel

mellan

Grönsaks- och Kungstorgen,

11, Södra Larmgatan, 11.

OBS. Gula och röda skylten.

N:r 24.

15 December.

1886.

Första årgången.

Fredssagen og kvindesagen.

Köbenhavn i dec. 1886.

Dag for dag svinder den fordom, at kvinden ikke så vel som manden skulde have den ret, og derfor også den pligt: at virke for staten og samfundslivets store opgaver.

Her i Danmark spottede man en tid de s. k. »kanonkvinder», som efter nogle års ihærdigt arbejde samlede så mange frivillige bidrag sammen, at de den 5:te februar 1885 kunde sende en deputation fra »20,000 kvinder» til kong Kristian IX, og stille 8 sekstipundige fæstningskanoner til hans rådighed. Jeg tog i sin tid offentlig »kanonkvinderne» i forsvar, når man angreb dem fra den side, at kvinden ikke skulde blande sig i sligt. Jeg beundrede også deres ihærdighed. Jeg beklagede dem, at denne sum af kraft og

opofrelse ikke var kommen en bedre sag til gode.

Kvinden både må og skal samvirke med manden i stats- og samfundslivet; men da man ej kan forlange, at alle kvinder skal være enige, må man også finde sig i, at de tager parti til den ene eller den anden side. Lad da dem, som ærlig slutter sig til krigspartiet, have lov dertil! Jeg tager oven i købet min hat af for dem, når de lader dåd følge på ord, således som de danske »kanonkvinder.»

Men, var jeg kvinde, vilde jeg føle mig i gæld till fredssagen, siden »kanonkvinderne» har gjort så meget for krigssagen. Forsummer mændene fredssagen, bör kvinderne — efter min mening — tage den op på egen hånd. Der har i Sverige så meget været talt om en »kvindernes værnepligt.» At manden har sin værnepligt under krigsvæsenet, kan ikke nægtes. Forgæves har man søgt at blive enig om en tilsvarende værnepligt for kvinden.

Mon den ikke skulde findes på fredssagens område?

Også denne kræver — om ikke blod, så dog — mod, offerberedvillighed og penge. Det er ikke mindst kvinden, som må lide under krigens følger, i det hun mister ægtefælle eller fader, brødre eller sønner.

Det er kvinden, som knytter slægt til slægt i tiden. Ligger det da ikke særlig for kvinden at knytte folk til folk i rummet? Har hun ikke en skønnere opgave at løse end at købe indbyrdes ødelæggelsesredskaber for folkene, nemlig den: at gøre sit til at bortluge hadets nælder og misforståelsens tidsler fra den gode forståelses veje imellem folkene? Og er det ikke en opgave, til hvis løsning hun ej alene medbringer næsten alle de samme betingelser som manden, men til lige andre og flere? Er det ikke en i ordets bedste forstand *kvindelig* opgave: at virke for fredssagen?

Dette kan hun dels ved at slutte sig til de bestående fredsforeninger, hvor sådanne findes og fører et kraftigt liv, dels ved at danne selvstændige kvindelige fredsforeninger, hvilket især må anbefales, når de bestående (for begge køn) begynder at sygne hen. Da kan hun tit bringe nyt liv i dem ved sin dåd. Således har uægtelig de danske »kanonkvinder» fræmmet krigssagen. Skulde man ikke kunne lære noget af deres dåd, — ja, opmuntre til at ligne dem i modsat retning?

Af udlandet kan vi lære en del i den henseende. I England findes mindst tre kvindelige fredsforeninger: 1) *The Women's Peace and Arbitration Association* (præsident: Mrs. M. Bright Lucas, sekretær: Mrs. E. M. Southey, Forest Hill, London S. E.; organ: månedsbladet »The Olive Leaf»); 2) *Ladies' Place Society* (sekr.: Miss P. H. Peckover, Wisbech, England) og 3) *Ladies' Liverpool Peace Association* (præsident: Miss Thompson, vice prsd.: Miss E. Robinson, kasserer: Mrs. Bake og sekr.: Miss Worsdell). For så vidt en kvinde — næst efter den 80-årige præsident i Paris, Ch. Lemonnier — er sjælen i *Ligue internationale de la paix et de la liberté* (med hovedsæde i Svejts), bør denne forening, hvis organ heter »Les Etats Unis d'Europe», tilføjes her; og denne også af kvindesagen højt fortjente kvinde er: M:me M. Goegg (1, Quai des Bergues, Genève). Noget lignende gælder til dels M:me M. Godin født Moret, nylig gift med den bekendte arbejderen Godin,

»fondeur du Familistère» i Guise (Aisnes), i Frankrige; den derværende fredsforening har til organ »Le devoir.»

Om man satte sig i forbindelse med dem — »to begin with?» Jeg henstiller kun. Af deres erfaringer vil man uden tvivl kunne lære meget.

Fredrik Bajer.

Resonnans.

I.

Han stod på talarestolen,
Och ämnet för talet hans
Var skönt; hvi skulle han sakna
För tankarne då resonans?

Och hvarför möttes hans satser
Af vredgade ögonkast?
Var ordet, af sanning buret,
Måhända för bitande hvasst? —

Och, när från talarestolen
Han tröttad nedsteg, han såg
De meningsskiljaktige ifrigt
Nu lägga hvart ord på våg.

Kanhända blott för att kväfva
Sitt samvetes argument,
Kanhända hans eget vapen
De redan mot honom vändt!

Och sedan i tidningars spalter
Han finner i ondska och hån
Förbytt, hvad han ädlast velat:
Ett hugg åt hans bästa vän.*

II.

Han sitter hos barn och maka,
Och soligt är ögat hans:
På tankarne sina han finner
Den skönaste resonans.

Och när han vid höga tankar
Sig ifrigt har talat varm,
Så glömmet han lögn och råhet
Och allt, hvad som vållat harm:

I dottrens nyvakna känsla,
I sonens klarande blick,
I makans beundrande kärlek
Han modet ju återfick.

* Gammalt inhemskt ord: detsamma som *hopp* eller *förtröstan*.

Det mod, ej att strax vänta skördar
Af urtima tistelfält;
Det mod, att bli nöjd med posten,
Der sanningen honom stält;

Det mod, att i människovimlet
På nytt slunga sanning ut,
Och alltjemt på resonansen
Bedragen bli som förut.

Adalbert.

En regndag.

Det var en liten anspråkslös badort med den blåa fjorden framför sig, kransad af ännu blåare fjäll, och den vilda klippryggen bakom sig, der björkar, rön-
nar, tallar och — människor klättrade upp om hvarandra.

Det var vackert nog deruppe i den vida skogen, der bäckar dansade ned mellan bergsskrefvor, vågor slogo mot stranden långt under ens fötter, holmar utbredde sig i vexlande fägring öfver vattenytan och fjällsträckningar förtonade i underbara skiftningar så långt blicken kunde nå, men turistströmmen hade icke hittat dit.

Derför funnos der icke heller några hotell med uppdrifna priser och anteckningsböcker med naiva utgjutelser i. Der funnos inga engelsmän i dammrockar och Bædeker under armen, inga misser i märkvärdiga och märkvärdigt fula drægter, inga platser fullrystade med mer eller mindre intresslösa namn — kort sagdt, der fans ingenting, som tydde på en sevärd eller besökt ort.

En och annan skald, som förirrat sig dit, hade kanske stannat der längre än han tänkt från början, ströfvat omkring der uppe vid fjällranden, satt sig ned under en drömmande hängbjörk, tills han slutligen börjat drömma själf, och så hade allmänheten fått en ny stämningbild. Men den rätta stämningen, det der första, obestämbara, halft söfvande, halft livväckande intrycket vid anblicken af något skönt, stort eller högt, det nådde aldrig till allmänheten. Det dröjde deruppe, i

luften, i barrdoften, i vågskvalpet och fågelsången, och när en ny skald kom, tvingade det sig ånyo på honom, som en obetvinglig önskan, att tolka det andliga skönhetsväsen, som stod vid hans sida och log åt hans tafatta försök att ge det lif.

Några sjukliga enstöringar träffade man också på deruppe. De gingo under tallarne och andades terpentingångor eller också slogo de sig ned på en öppen klint med utsigt öfver fjorden och drucko solskenen.

Den ungdom, som ville roa sig, — och hvilken ungdom vill icke det? — skeppade i glada flockar in sig i segelbåtar, och så flögo de af på hvita segelvingar, som buro dem till badortens intagande omgifningar, och på stolta ungdomsförhoppningar, som buro dem ändå mycket längre.

Men detta allt gälde blott för vackert väder, och nu hade det regnat i nära en veckas tid.

Bäckarna forsade med ökad fart, men för öfrigt stod skogen öfvergifven. Svalorna släpade vingarna, fjorden var förvandlad till ett oredigt töcken, och vågorna piskade fräsande och hvitskummiga mot de fastbundna båtarna. Thermometern visade nio grader, och ungdomen visade frusna, bedröfvade ansigten.

Det var tröstlöst, jämmerligt tröstlöst.

Lilly sträckte gäspande ut sig, der hon satt på den glastäckta verandan och slog upp ett par däsiga ögon från en af lånbibliothekets mest utslitna romaner.

»Nej, det här orkar jag inte med. Han är kär, och hon är kär, och det ha de hållit på med hundra sextiofyra sidor, och de äro nästan ledsammare än regnet. Nu går jag till Ellen, mamma.»

»I det här vädret?»

»Jag tar paraply.»

»Och galoscher, annars blir du våt om fötterna.»

»Nej, jag tackar, det är det värsta jag vet.»

»Ja, men du förkyler dig.»

»Det gör jag visst inte.» Lilly knäppte med en sjelfständig knyck igen den åtsittande regnkappan, tryckte en stor rot-hatt ner på den mörklurfviga hjessan, körde sin lilla näsa i vädret och sina små högklackade skor i smutsen, och så bar det af.

Hon hade icke gått många steg, innan en gul affisch på societetshusets gafvel, hennes vänninna och studenten Knapp, badortens lejon, samtidigt föllo henne i ögonen.

»Hvad i alla dagar står på?»

»Jo, kom hit skall fröken få se.» Studenten Knapp lyfte på mössan med ett litet skratt och så läste han upp:

Zerlina Philip.

Den öfver hela Skandinavien kända och omtyckta skådespelerskan, ger i afton klockan half sju soaré i societetsalen, hvarvid hon kommer att uppträda i »Bertha eller brudens afsked,» samt »Trädgårdsflickan,» tvenne af hennes glansroller, i hvilka hon vunnit storartade triumfer.

Pris femtio öre för vuxna, tjugofem öre för barn.

»Hvem är Zerlina Philip?» Lilly höjde sina ögonbryn i cirkonflexform.

»Ja, inte vet jag.» Studenten skratade.

»Ni är ovärdig att kallas skandinav,» skämtade Lilly.

»Det lönar nog inte mödan att se,» inföll Ellen litet blaseradt.

»Inte löna mödan i regnväder? Jo, jag skulle vara färdig att uppträda sjelf och betala femtio öre åt dem, som ville se på, bara för att få slut på dagen» menade Lilly. »Jag går då bestämdt.»

»Gör du? — Nå, då går jag väl med för sällskaps skull,» samtyckte Ellen.

»Dito, dito,» instämde studenten — och skrattade.

Man kom öfverens om att mötas utanför societetshuset en kvart på sju för att få bra platser.

Som om det hade behöfts i en liten stad på sexhundra innevånare, hvaraf hälften besökte bönemöten och den andra hälften, »huggormars afföda,» till största delen voro så fattiga, att de icke en gång hade råd att vara fromma, d. v. s. att afstå från verlden och offra åt hednissionen.

Ellen lät vänta på sig i dryga tio minuter, det var så likt henne, hon blef aldrig färdig i tid, och Lilly slet i otålighet sin ena handske midt uti; det var återigen ofantligt likt henne. Studenten bara skrattade, det gjorde han alltid, då

han icke hade något kvickt att säga, och han skrattade mycket ofta.

Ändtligen trädde man in i salen.

Tre stolrader, fyra trädgårdssoffor, en rödrutig och en grå sjal för fönsterna I fonden en slags fördjupning i rumme och framför detta ett skynke. Man kunde icke kalla det lyx.

Askådarne slogo sig ned under väntansfull tystnad.

Lilly vände sig om för att räkna: »En, två, tre fyra — fem personer utom vi. Här är inte trängsel.»

»Nej,» studenten vred mustacherna och såg ut som om han velat säga något roligt, ifall han kunnat.

Fem minuter förgingo, och under tiden hade två pigor, tre barn, apotekarpojken och ortens enda handelsbetjent inträdt.

En liten klocka pinglade.

Åter ett par minuter. Lilly vände sig ånyo om och räknade. »Nu äro vi tjugo,» rapporterade hon.

»Flera bli vi icke,» förutspådde Ellen.

En svag rörelse vid skynket förmärktes; det delade sig långsamt och blottade: en toalettblåsa med två ljus på, för öfrigt skumrask, en stol och ett bord med en fågelbur på.

Plötsligt öppnades en dörr i salen. En varelse, iklädd någonting för detta hvitt, rusade med ett snälltågs hastighet förbi publiken och in i fördjupningen. Här vände hon sig åt sidan, som om hon talat utåt: »nej, nej, jag stannar här,» och så kysste hon på fingret.

Lilly såg först på studenten och så stoppade hon näsduken i mun, blodröd af återhållen skrattlust.

Och nog tog det sig onekligen litet besynnerligt ut, men hvad skulle det stackars offret göra, då hon icke på annat sätt kunde komma in i sin bur?

Det fins mycket skönt, som måste ses för att kunna njutas, och så var det äfven med Zerlina Philips spel. När någonting är medelmåttigt verkar det tråkigt, men när det är riktigt uppåt vägarne galet, under all kritik ynkligt, när det är ett riktigt grundfiasko, som en stackars olycksfågel gör, då drar sig den kärleksfulla nästans munvinklar till ett bredt leende, och hon känner sig lika belåten

som en spindel, när han fått en fluga i nätet.

I andra akten, som skulle föreställa trädgård, ställes ett par blomkrukor på toalettblåsen, det var hela dekorationsförändringen, och när Zerlina kom inrusande för andra gången, stötte hon i farten omkull ena ljuset, som i sin tur slog ned det andra, så att hela salen försattes i ett egyptiskt mörker, som skingrades först sedan trädgårdsflickan afbrutit sin sång och med samma vilda fart ilat ut efter tändstickor. Man kunde icke ha en gladare afton.

Lilly var också alldeles mätt af skratt, då hon på hemvägen tillsammans med Ellen och studenten genomgick föreställningens alla glanspunkter. Och ännu långt efteråt var det badsällskapets största fröjd att se henne framställa fru Zerlina Philip, ty Lilly hade en förvånande förmåga att härma.

Men deruppe i societetssalen sysslade, sedan de tjugo gått, två personer, en man och en kvinna, tysta och försagda med att återställa rummet i dess hvardagsskick, under det en sju års gosse med nerdragna mungipor och tårfyllda ögon satt i en vrå och kämpade med snyftningar.

»Mamma sa' ju, att jag skulle få rik-tig kvällsvard i dag och inte det vanliga.» Han såg missnöjd ned på en bit något torrt bröd.

»Var glad åt hvad du har,» ljöd svaret stråft, som om orden stockat sig i hal-sen på den talande.

Mannen, som genomsett en räkning, tog fram en blyertspenna och antecknade med rynkade ögonbryn några siffror.

»Vi ha gjort två kronors förlust, Zerlina,» sade han plötsligt och såg upp med en min som var allt annat än manhaf-tig.

Det ryckte kring kvinnans läppar: »Gud i himlen!» hviskade hon knappt hörbart.

»Ja, det är allt ett hundlif, det här.»

Mera sades ej, och en timme derefter foro tre personer, bleka, utsvultna och missmodiga, med sista tåget i tredje klass till en annan marknad för att se, om icke himlen skulle vara nådig nog, att en gång unna dem kvällsvard.

Dock, hvad sedan? Man hade i alla fall fördrifvit en annars ledsam regndag.

Morgonen derpå hade man solsken, och då var fru Zerlina öfverflödigt, men som Lilly berättade: »det hade varit så roligt, så man kunde dö!»

Toivo.

Björnsons "En Handske".

Theaterets store begivenhed herinde i Norges Hovedstad er opførelsen af Björnsons »En Handske.» Det har nu allerede gaaet en Uges Tid under godt Hus og er i det hele taget bleven modtaget særdeles velvilligt baade af Kritiken og Publikum. Som bekjendt maatte Björnson i Sommer tage Stykket for sig og omarbeide det betydeligt forat det skulde tage sig ud i dramatisk Henseende. Stykket danner et Led i den store Literatur, som Stella Kleve kalder Efterklangslitteraturen og for saavidt frembyder det hverken noget nyt i Motivet eller i Udarbeidelsen. Hele Sujettet staar i den nøieste Forbindelse med Kvindebevægelsen og heri ligger vel Hovedgrunden til den Interesse, som det formaar at samle. Før jeg gaar videre ind paa Stykket, faar jeg förudskikke den Bemærkning, at det faar, som alle Björnsons Stykker, en udmærket Udførelse, uden hvilken Stykket temmelig hurtigt vilde falde. Björnson fremdrager paa ny den teoretiske Regel, at der skal være den samme Moral for Mænd som Kvinder og fordrer, at det samme skal gjælde i Praksis. Som Repræsentant for denne Ide har han valgt Swava Riis, medens alle hendes omgivelser i mere eller mindre Grad er enten Modstandere af eller Forfægtere af denne Anskuelse med Modifikation. Efter første Gang at være bleven skuffet ved sin Ungdoms Ideal, tror hun nu med den forudgaaende Erfaring og sine 28 Aar at have ganske sikkert fundet en »ren» Mand i sin forlovede, Alf. Christensen. Hun faar imidlertid vide, at ogsaa han har forstaet i Forhold til en forhenværende Selskabsdame hos hans Forældre og bryder nu resolut Forbindelsen. Flere opdagelser kommer imidlertid til, Swava faar vide, at ogsaa hendes egen snille, gemytlige Fader endog efter Forbindelsen med hendes Moder har ind-

ladt sig i lignende Forhold og taber saa Troen paa nogensinde at finde et rent Mandfolk i hendes Betydning. Hendes gifte, kvindelige Bekjentes Erfaring gaar ogsaa i samme Retning, saa vil hun bli gift, maa hun slaa af paa sine urealisable Drømme. Efter en del Sjælekamp er hun ogsaa paa Veien til at gaa over til de andres Mening, da i sidste Akt Mødet med den Forlovede bringer alt inde i hende til at opføres over hans Handlemaade og da han saalangt ifra at komme som den angrende Synder tvertimod kommer som den Forurettede kaster hun ham sin Handske i Ansigtet. Først nogle Ord med Hensyn til Stykkets estetiske Værd. Det hører efter min Mening til Björnsons mindre heldige. Bratte overgange, liden Aandrighed, utilfredsstillende Karaktermeisling karakteriserer det og der hviler noget saa halvfærdigt over det hele Stykke, at det, trods de enkelte gode Ting, giver et noget utilfredsstillende Indtryk. Jeg har før havt Aaledning til i «Framåt» at omtale et lignende Stykket betitlet »Kärlek» af Bärgröta. Det skulde synes noget dristigt, naar jeg nu vilde paa staa, at denne Debutantinde med sin »Kärlek» ikke alene har truffet Sømmet paa Hovedet ganske anderledes sikkert end vor feirede Digterkonge i sit »En Handske» og dog forekommer det mig at være Tilfælde, men endog i kunstnerisk Henseende har været adskillig heldigere. Hvad vi tildels savner hos Björnsons »En Handske», de fine Overgange, de motiverede Forudbetingelser den specielt for Damernes Vedkommende helstøbte Karakteristik og en strængt indrammet Handling, finder vi igjen i Bärgrötas »Kärlek». Derfor blir Bärgrötas »Anna» en ganske anderledes sympathetisk Figur end Swava Riis nogensinde kan bli. I Bärgrötas »Kärlek» er Grændserne nöiagtigt optrukne. Der er Spørgsmaal om, hvorvidt den unge uskyldige Pige, Anna, kan gaa ind paa at gifte sig med sin Forlovede, Karl Lessler, der er anset for en særdeles respektabel Karakter, efter at hun er kommen til Erfaring om, at han før har staaet i Forhold til en fattig Sydpige, hvem han har lovet ægteskab og som endnu lever. Herpaa svarer Forfatterinden gennem Annas Mund kort og greit: Nei, det kan hun ikke. Hendes Forlovede er pligtig at gifte sig med Sydpigen og havde været pligtig at være hende tro og tilbagetrænge enhver opkommen Følelse for Anna. Den samme Moral for Mænd som for Kvinder!

Men saa dör Sydpigen og dermed bortfalder Karl Lesslers Forpligtelse mod hende og da Anna ikke har Grund til at tvivle paa andet end, at det er en virkelig standhaftig Kjærlighed, hendes Forlovede har fattet for hende, og da hun indser, at han just nu trænger til den Støtte, som det staaer i hendes Magt at yde ham, gaar hun ind paa at blive hans Hustru mod at han nu opfylder den sidste af sine Forpligtelser, der har flydt af hans Forhold til Sydpigen — nemlig mod hans lille, treaarsgamle Gut. At opfylde denne Forpligtelse, saaledes som Anna fordrede det nemlig helt og holdent at anerkjende dette Barn som sin Sön, hverken kunde eller vilde han, hvorfor de Forlovede skilles noget problematisk, hver staaende paa sin Fordring og Mening, men dog ikke ubestemtere end at Forfatterinden her ved Anna har vist den sandsynligste Lösning. Det blir saaledes intet ubestemt eller halvgjort ved Bärgrötas »Anna» ligesom ogsaa Betingelserne for dens Alliance med den urene Verden er givet tydelig og bestemt. Men hvorledes er det nu hos Björnsons Swava Riis? Hendes Forlovede, Alf. Christensen, tror hun ligesaa fast paa som Bärgrötas »Anna» tror paa sin Forlovede. Ligesom denne sidste kommer ogsaa Swava til en forfærdelig opdagelse om, at den Forlovede alligevel er som alle de andre — et urent Dyr og Sorgen er lige stor. Men samtidig kommer hun til Erfaring om, at vil hun bli gift, faar hun finde sig i at slaa af paa sine Fordringer til Mændenes Renhed og det gjør hun da ogsaa delvis, men fatter saa pludselig i sit sidste Møde med den Forlovede den Beslutning heller at kaste ham sin Handske i Ansigtet end at forene sig med ham. Hvad er det, der bevirker Forandringen? Hovedsagelig den Omstændighed, at Alf. Christensen ikke kommer som en angrende Synder, der kaster sig paa Knæ for den fortørnede Swava, men til og med har den Frækhed, at paa staa, at han er bleven forurettet og at Swava ifølge den menneskelige Natur man slaa af paa sine Fordringer. Men hvad er det saa for et kvindeligt Ideal, Björnson i Swava stiller op for os? Swava erkjender det som en Ret for Kvinden at fordre den samme Renhed, som Mændene fordrer hos Kvinderne, ved Indgaaelsen af Ægteskab. Nu, naar hun ikke kan faa denne Ret respekteret, hvad har hun saa andet at gjøre, end ikke at gifte sig. Derved vilde hun have havt Sympathien fuldstændig for

sig. Men naar hun slaar af paa sine Fordringer og vil fornægte sit bedre Jeg, saa maa Agtelsen fuldstændig falde og det tjener lidet til at hæve den igjen, at hun af saa egoistiske Bevæggrunde, som fordi hendes Forlovede endnu har lidt respektindgydende Selvstændighed igjen — pludselig, som det forekommer mig, mere som et arrigt Barn, kaster ham sin Handske i Ansigtet istedetfor at forlige sig med ham. Björnson maa naturligvis have havt en mening med Swava, enten har han villet fremstille en Kvindetype fast og urokkelig i sin Retfærdighedsfølelse og da forekommer mig den svage, stemningsfulde og varierende Swava lidet heldig eller ogsaa maa han have villet faa frem, at saadanne helstøbte Kvindaturer eksisterer der ikke nu tildags, men at endogsaa de, der af Naturen er mere end almindeligt skikket til at blive saadane helstøbte Skikkelser for Eks. Swava af Omstændighedernes Magt, tvinges til at lempe sig ind i den samme Samfundsform og dermed maa da Forfatteren indirekte medgive, at der maa eksistere en forskjellig Moral for Mænd og Kvinder, hvad der imidlertid er ligesaa vanskeligt at tro er Forfatterens Mening. Nei, han mener nok, at der skal være ens Moral for de begge Kjøn og da maa man sige, Swava foreligger mindre heldig fra Forfatterens Haand. Jeg holder i mange Henseender paa Bärgetoras Anna. Hvorfor er hun saa meget finere, konsekventere og sympatetisk skildret? Sandsynligvis fordi det her er en Kvinde, som skildrer en Kvinde. Björnsons Kunstfærdighed har her trukket det korteste Straa. Hans mandlige Karakterer er naturligvis noget ganske anderledes helstøbt. Alf. Christensen, Swavas gemytlige men letsindige Fader og gamle Christensen ere alle fortræffelige Typer, men heller ikke hos disse finder man, som Regel betragtet, den konsekvente, djerve Tegning, man er vandt til hos Björnson. Der kunde nok være meget mere at skrive om »En Handske» i og for sig selv, men jeg bør ikke vove mig ud paa Vidtmøjlighedernes brede Landevei. Til Slutning skal jeg sammentrække, hvad Björnson vistnok idetheletaget har villet men kun delvis har faaet frem i »En Handske», men som Bärgetora i sit »Kärlek» greit og konsekvent har stillet os for Öje. Først og fremst skal det være den samme Moral for Mænd som for Kvinder. Det er jo hverken noget nyt eller mærkværdigt men derfor ikke mindre berettiget at

føre frem i vor løse Tid. Det gaar ikke an at slaa af en Toddell paa denne Fordring, men dette hindrer ikke, at det enkelte Individ under særegne Omstændigheder har Ret til at sætte sig udover en ensidig Fortolkning af denne Fordring. Dernæst tiltrænger baade Mændene og Kvinderne en Retledning; thi det er ikke bare Mændene, nei ogsaa Kvinderne maa reformeres. Man skal slippe at spørge: »On est la femme!»

Ulrik A. P. Christiansen.

Tre teaterkvällar.

Bref från Stockholm till Framåt.

December 1886.

Hvad vill teaterpubliken? Den vill ha roligt, först och sist ha roligt. Man går på teatern för att hvila sig, för att friska upp sina lifsandar efter dagens arbete — eller för att slå ihjäl aftonen efter dagens sysslolöshet. I hvilketdera fallet vill man ha roligt för sina pengar.

Nu händer det, att de roligaste styckena ej äro de bästa. Det händer också, att man på teaterstyckens öde kan tillämpa den bekanta sentensen om böcker: »det bästa, som är skrivet, är inte tryckt, och det bästa, som är tryckt, är inte läst». Man får enligt min åsigt ej lasta publiken för det, att den har sin smak för sig, endast taga förhållandet som ett faktum och rätta sig derefter.

Den som skrifer för scenen måste underkasta sig att söka *intressera* publiken på det ena eller andra sättet. Vill man göra psykologiska rön, då går det endast genom att laga till anrättningen så, att den blir smaklig *i alla fall*, så att intresset väckes genom det ena eller andra medlet. Man måste ha klart för sig, att publiken bryr sig litet om författarens lodningar i människosjälen, att den vill ha roligt och dermed punkt.

Rätta sig efter allmänhetens smak måste för öfrigt en hvar författare, som sträfvar till succes, bekväma sig till. Ofta nog kan framgången till och med bero på de större eller mindre medgifvanden, författaren gjort åt den stora massans smak, denna massa, som skall förmås att betala pengar för boken eller för att se pjesen.

Uppfostra publiken?

Ja bevars, det är lofvärdt. Men vill man det, då må man »skynda långsamt», vare sig man bor i ett land med stor publik eller liten, med literära intressen eller ej. Eller också bör man ha en stor, banbrytande talang, sådan som *måste* slå sig igenom.

Det var på dramatiska teatern, säsongens första svenska original — som var värdt att talas om — gick af stapeln: *Tor Hedbergs »En lifsfråga»*.

Tor Hedberg har skrivit en duktig roman och flera rent af förträffliga småskizzer. Han har tagit sig vatten öfver hufvudet, när han skref Judas, men den författare, som ej vågar taga sig vatten öfver hufvudet, den når visst ej särdeles långt. Nu hade han lagt fram ett teaterstycke, behandlande ett psykiskt undantagsförhållande, och hade, för att få motivet dramatiskt, inlagt i stycket ett kärleksförhållande, hvori den mjältsjuka, mannens hustru och en hans vän spela hufvudrollerna.

Att ämnet — som jag antager är bekant för Framåts läsare — lämpar sig för den skildrande formen och endast der kunde afvinnas allt sitt intresse, är tydligt och klart och har också från många håll blifvit påpekat. Men, nog taget är det väl intet, som hindrar mig att skriva romaner i dramatisk form, att behandla romanämnet dramatiskt, om jag nämligen *kan* behandla det så, att det gör sig väl på scenen.

Att en lifsfråga lefde så kort tid — beklagligt kort — berodde ej blott på publikens ovana vid dylik spis, ej blott på den tunga stämning, som under mesta delen af stycket beherskade scen och salong, utan äfven på något annat, som jag strax skall återkomma till.

Någon vecka efter Tor Hedbergs pjes stod ett franskt författarnamn på samma teaters program. Det var *Gondinet* och hans stycke hette *En parisare*. Med glans hade Coquelin aîné fört komedien öfver tiljan i Molières hus, och sedan Coquelin ledsnat — ganska snart — att anstränga sig med att uppträda ett par gånger i veckan och den unge Baillet öfvertagit rollen, fortfor stycket att draga folk till »Français». Öfverintendenten Westin öfversatte det på vårt språk, och nu var stycket färdigt att spelas för nordens fransmän.

Man känner Gondinet. Han är på långt när ej så djup som Augier, ej heller så vir-

tuosmessig i intrigbyggnaden som Sardou eller så outtömligt rolig som Labiche.

Men spirituell, det är hvad han är. Och han känner sin publik och vet hvad den tål, hur mycket af hvardagston, af realism, af frivolitet man kan servera den, utan att den fina fernissan af elegans skrapas bort för det, utan att man sällar sig till de omoraliske, naturalistiske författarne, som naturligtvis ej satt sin fot inom det molièreska tempellets helgade murar.

Han visste också, hur mycket eller snarare huru *litet* nytt det behöfves i en komedi för att spåda upp de hundrade reminiscenserna, utan att publiken skall taga anstöt af, att den sett så golt som alltihop fört, dussintals gånger fört, i stycken af olika namn och af olika författare, men med samma grundidé, samma teatertyper — hvar enda en — och i det stora hela samma utveckling. Gondinet är en förständig man, som förstår konsten att förtjena en million på ett teaterstycke, der originaliteten är obetydlig och förtjensterna bestå i en del kvickhet och en stor del arrangeringsförmåga, scenvana.

Det är den sistnämnda egenskapen, som i allmänhet våra svenske originalförfattare sakna. Orsaken till denna brist i uppfostran hos de våra ligger i öpgen dag. Fler-talet af dem har ringa teatererfarenhet — och ringa tålmod. Stycken lemnas ofta in till teaterdirektionerna i sådant ofullbordadt tillstånd, att man förvånas öfver en dylik missaktning för handtverket, sjelfva handtverket, hvarpå i alla fall så mycket beror.

Det händer, att direktionen gifver författaren en eller annan viuk om hvad, som bör ändras i manuskriptet, de teatrar, som bestå sig med en särskildt anställd literatör, kunna till och med räcka författaren en hjälpsam hand, någon gång till och med så kraftig, att ett omöjligt stycke, tack vare denna handräckning, blifvit ryktbart och äradt. Men detta händer naturligtvis sällan, ibland omöjliggöres det helt enkelt derigenom, att unge författare förklara, att de ej kunna eller ej vilja göra någon ändring i sitt manuskript eller, om de bekväma sig dertill, inskränka dessa ändringar till bagateller, som hvarken göra från eller till i fråga om arbetets förtjenst eller spelbarhet. I dylika fall får författaren naturligtvis skylla sig sjelf.

Men för den, som ej arbetat mycket och länge vid en teater, är det särdeles svårt att på förhand rätta sig efter scenens fordrin-

gar, att när han skrifver få dialogen, sortier, entrèer, allt att verka så, som det bör och kan verka på scenen. Också känner sig författaren i regeln ganska »enkel», när han på generalrepetitioner ser sitt arbete uppföras. Dialogen kan han ha läst högt hemma och kan sålunda ha fått den naturlig, enkel, pointerad. Men nu ser han longörer just der han, mellan han skref, fann finesser, nu dröjer en entrée oskäligt länge, nu spatsera personerna om hvarandra i ett virrvarr, eller står en och har ingenting att säga en lång stund, medan de andra språka.

Dylik aktar sig en erfaren teaterförfattare för — men hur många kunna ha erfarenhet? Och dessa många, ja, de märka inte alla dessa små bristfälligheter förr, än de se stycket, och detta sker i regeln här i landet ej förr än på en af de allra sista repetitionerna. Att ändra då kommer naturligtvis inte i frågan. Aktörerna ha knappast hunnit lära sina roller, styckets inöfning har gått med en brådslande fart, det vore omöjligt att nu vilja ändra i texten.

Men *det* är just, hvad de franske författarne göra! En Sardou bryr sig katten om skådespelarnes besvär och generar sig alls inte för att befalla tio repetitioner till. Han tänker på intet annat än på att presentera sitt stycke i så fulländad gestalt som möjligt. Derfor är han med om hvarje repetition, ser han en longör, så stryker han, får han någon ny idé, i och för sceneriet eller till och med för sjelfva intrigen, så ändrar han utan tvekan i manuskriptet. Kvickheter komma till, mindre väl valda uttryck strykas, skådespelarna måste foga sig i krånglet, om ock haltva pjesen göres om, under det den inöfvas. Men så kommer den också till slut fram i fulländadt skick, absolut fullbordad. Verknigen af hvar och en replik, hvar och en detalj studerad på scenen, ej blott öfvertänkt framför manuskriptet.

Der ha vi till en del att söka den franske teaterförfattarens öfverlägsenhet i det tekniska.

Men ett förfaringssätt som det parisiska är naturligtvis ej tänkbart på andra orter, än der teaterpersonalen har tid att egna dusintals repetitioner åt hvarje nytt stycke och der man kan vänta, att det nya originalet skall nå sina femtio, hundra representationer. I vårt land är det ej så väl. Men därför äro också våra nya dramatiska alster ytterst sällan genomarbetade, utan snarare att betrakta som utkast.

En dylik studie var Tor Hedbergs skådespel, i många detaljer förtjenstfullt, värdigt en författare af rang, i andra deremot dimmigt, svärbegripligt. Möjligen hade vår dramatiska teaters publik, »derför att pjesen var så dyster» låtit den dö sotsdöden, äfven om den varit bättre genomarbetad, filad och ciselerad i detalj, — dess värde hade likväl varit större då och dess rykte bättre för efterverlden.

En duktig studie blef en lifsfråga i alla fall. Att jämföra denna dikt med den hopkonstruerade, spirituella »En parisare» kommer ej i fråga. Det var verkliga människor och verkliga känslor i Tor Hedbergs arbete — inte teaterfolk.

I Gondinets berömda stycke fans ej en, som ej var af den stora teaterfamiljen. Roller, men inga människor, — som i de flesta teaterstycken.

Det som särskildt förvånade var, att detta stycke med titeln: En parisare och som blifvit så omtyckt i Paris, att det alls ej i högre grad än de flesta andra franska komedier gaf oss den typiske moderne parisaren. Man väntar sig ovilkorligen något dylikt. I styckets början yttrar också hufvudpersonen ett par ord om sig sjelf, som lofva en smula individualisering. Men sedan blir vår hjelte den vanlige halfgamle världsmannen, som har en ung kvinnlig skyddsling boende i huset, och som behöfver tre akter med förtroliga têt-à-têter och oskuldsfulla bekännelser från hennes sida, innan han, världsmannen, den erfarne kvinnotjusaren, kan förstå, att flickan är kär i sin fosterfader och att äfven han är kär i henne. Han affärdar då småstadsfrun, som satt in sin hela kraft på att bli hans svärmoder, och han blir lätt af med småstadsfruns dotter, — den pedantiska, lärda seminarieeven, också hon känd från föregående komedier — som har en annan friare i bakhåll.

Hvad man kan afundas den franske teaterfabrikanten, är denna stora förmåga att bygga en komedi ätven med ett utslitet ämne, så att den blir intressant och underhållande. Ty dessa egenskaper har Gondinets stycke alltigenom. Som matsmålnings-tidsfördrif lämpar det sig förträffligt, man har roligt, medan man ser det, äfven finsmakaren har roligt åt styckets kvickheter, man går nöjd ifrån sin aftenunderhållning och författaren har vunnit sitt mål. Succès, stor succès!

Dramatiska teatern är denna säsong bättre rustad än den varit på länge. Det är inte småsaker att till de gamla krafterna — af hvilka ju ej ens Knut Almlöf nu saknas — ha lagt hr Hillberg, Bäckström och Palme samt fru Håkansson, som visserligen ännu ej är definitivt antagen, men som naturligtvis för engagement, så lysande som hennes debut var.

En lifsfråga, skrifvet af en yngling, utfördes af unga krafter. Hr Thegerström var den ende af de äldre som medverkade. Der var aftonen fröken Björkegrens och hr Hillbergs — och här visste de båda att nå ett helt annat resultat än nyligen i Minna von Barnheim. De behöfva stå på verklighetens mark för att röra sig irritt och känna sina krafter.

I En parisare var hr Fredriksson hjelten, lik sitt gamla jag, för öfrigt den ende af de uppträdande, som hade något parisiskt i sin person. Hrr Hedin och Bäckström sågo ut som när de föreställa svenska eller tyska gubbar, fru Hartman precis som när hon spelar andra varianter af denna adla, naiva, häugifna ingenuetyp, som lefver sitt oskuldfulla lif i lampluset, och som blir så varmt och så beskyddande älskad af de halfgamle rouéerna med deras oklanderliga verldsmanhållning och verldsmannaåsigter.

Ett par dagar innan parisaren stod upp för en klappande publik, var jag med om ytterligare en typisk afton i dramatiska teaterns salong. Man gaf *Alfred de Mussets »Osvuret är bäst»*, som upptogs i våras och nu i november gafs för hela fjerde gången.

Jag behöfver väl inte yttra mig om »Il ne faut jurer de rien», om de klassiska typerna der, eller om Mussets snille, sådant det yttrar sig i hans pjäser. Men det är klart att, om dylika utsökt läckra rätter skola serveras, så måste det ske på det allra delikataste sätt, eljes äro vi heller dem förutan. Det bästa spel är nätt och jämt godt nog för Musset — och theatre français kanske hans enda lämpliga skådeplats.

Hos oss hade högtiden till ära två konstarter af det gamla gardets främste visat sig hågade att täfla med de franske i att gifva lif åt den hederlige von Buck och den löjliga baronessan de Mantes. Och utan dessa två, hr Knut Almlöf och fru Hvasser, hade det blifvit pannkaka af alltsamman. Hr Almlöf gör mindre än Thiron af von Buck, men är rolig och konsekvent och fin alltigenom, —

fru Hvasser så genomnobl, så fint aristokratisk och så rolig som endast en verklig storhet inom sitt fack kan vara på en och samma gång. Hennes baronessa tillhör det bästa, nutida svensk skådespelarkonst åstadkommit — men den talas inte om, gud vet hvarför, kanske därför att så få ha brytt sig om att gå och se på »Osvuret är bäst» och att så många af dem, som sett stycket, förklara med modigt höga röster, att »pjesen är tråkig, lång och — dum, men den spelas så utmärkt».

Det är en trosartikel, att allting spelas så utmärkt på dramatiska teatern. Man behöfver inte tänka på Got, Delaunay och Reichemberg för att finna Norby, Törnqvist och fru Hartman knappast lämpliga att gifva lif åt Mussets figurer, minst den sistnämnda, som här står utom gräuserna för den förmåga, som gjort henne så omtyckt.

För dem, som funno Musset dum, gaf den gamla farsen Piccolet till efterpjes. Der fick stockholmaren från gamla dagar se 64-års ringen hr Hedin lika ung och rödblommig som för tre decennier sedan. Och Piccolet i Svante Hedins skepelse upplifvade dem, som haft tråkigt af Alfred de Mussets genialiska dialog.

Jämte En lifsfrågas och En parisares premiärer var denna representation af ett stycke af Frankrike finaste skald i vårt sekel en ytterst typisk teaterkväll.

Georg Nordensvan.

Fra Köbenhavn.

Studentersamfundets Arbejderundervisning.

Da der i Aaret 1881 skete en Deling af vor studerende Ungdom, derved at »Studentersamfundet» dannedes af en Del unge Mænd, der traadte ud af »Studenteforening»-n, da var dette kun et blandt mange Tegn paa den Tvedeling, den politiske Strid har frembragt herhjemme. Den nærmeste Anledning var, at Studenteforeningens Seniorat nægtede at lade fremragende politiske Venstremænd tale ved Foreningens Møder og overhovedet ønskede, hvad der er umuligt i vor Tid: at holde Politik uden for de unges Debatter. »Studentersamfundet» dannedes af den unge Opposition og til Formand valgtes Dr V. Pingel, en Mand, der, som bekendt, kort Tid efter mi

stede sin Stilling ved en offentlig Skole paa Grund af Udtalelser mod Regeringen. Frisindede, demokratiske Tendenser havde ogsaa den unge Forening, og det er ogsaa fra den, allerede i et Møde, der holdtes den 21 Dec. 1882, at der fremkom Forslaget til et af de smukkeste demokratiske Foretagender, der i vort Lands lidet lystelige Nutidshistorie har set Lyset. Kandidat J. Schjøtt foreslog denne Aften Stiftelsen af en Forening, der skulde hedde »Studentersamfundets Aftenundervisning for Arbejdere.»

En Bestyrelse paa 5 Medlemmer — deriblandt Dr Pingel og som Formand kand. phil. H. Trier — valgtes strax.

Den 4de og 5te Januar 1883 indbød Bestyrelsen Københavns Arbejdere til to offentlige Møder. Trier og Pingel talte. Triers Tale foreligger stenograferet i den Beretning, Bestyrelsen senere har udgivet. Han talte om den Trang til Kundskab, alle, der kom i Berøring med vor Arbejdsstand, havde følt var vaagnet hos den, og han sagde, at Studenterne godt indsaa, at de, unge og uerfarne som de vare, selv om de anstrængte alle deres Kræfter og satte alt ind, dog kun vilde være i Stand til at gøre uendelig lidt for Arbejderne i Forhold til de store Krav. Samfundet stillede til sine Borgere, men de vilde dog prøve paa at gøre noget, ti »vil ingen begynde med det smaa, er der aldrig nogen, der naar det store.« Og Studenterne følte en Forpligtelse til at dele med andre, der kun gennem Anstrængelse stred sig til, hvad de forholdsvis let havde faaet; saa god en Dannelse, som Samfundet netop nu var i Stand til at give. Og nu kom de til Arbejderne — ikke med helt færdige Planer: Arbejderne selv skulde for en stor Del sige dem, hvad der laa dem paa Hjerte at lære, »hver enkelt skulde gøre sig selv det Spørgsmaal, hvad han vilde ønske at lære, hvis han skulde tage Del i Undervisningen.»

Derpaa udviklede han, hvad der var den foreløbige Plan. Kundskab, der faar Anvendelse i det praktiske Liv, var det, man havde ment, der var mest Efterspørgsel efter, det var derfor den, man vilde begynde med at tilbyde. Dansk, Retskrivning, Regning, Skønskrivning, et enkelt fremmed Sprog, helst Engelsk, Historie som Foredrag, Samfundslære og Sundhedslære til Dels under samme Form, dette havde man tænkt at begynde med. Hjemmearbejde kunde der naturligvis kun i ringe Grad være Tale om at vente. Foredragene i enkelte Fag ønskede Formanden derimod meget maatte blive afbrudte af jævnlige Samtaler. Herved som ved det hele Foretagende vilde man lære hinanden at kende, ved Samarbejde mellem Studenter og Arbejdere vilde en af de Kløfter udfyldes, der skiller de forskellige Samfundslag fra hverandre, og hvad der saaledes begyndtes paa et Punkt vilde kunne have gode Følger paa mange andre Punkter: »tideterjo ikke blot Sygdomme og det onde, der smitter, det er ogsaa Sundheden og det gode.« Han sluttede sin Tale med at sige: »Kom til os, saaledes som De gaar og staar, lad Arbejdsdragten følge Dem ind i Læsestuen, hvis De ikke har nogen anden, den er jo i Virkeligheden en Dragt, der har større Adelspræg end Selskabsdragten. Altsaa: Se, hvad vi har at byde; sig, hvad De selv ønsker, og lad os saa arbejde sammen, saa at det

kan blive till Gavn og Glæde for os alle.»

Forslaget modtoges med stor Glæde af Arbejderne og mødte strax den Tillid, der helt igennem har støttet det. Hvor var det muligt andet? Her var virkelig nogle af de »fine Folk,« der vilde mere end tale om deres Sympathi for Arbejderen, de vilde give af det eneste, mange blandt dem ejede: deres Tid og Kræfter, og de tilbød ikke Gaven fra oven ned som en Naade, men de følte, de betalte en Gæld. Og Tilbudet var frisindet gjort. Det prægedes ikke af nogen Lyst til Formynderskab, af denne misforstaaede Alene- og Viden-Besked. Tværtimod, det ægte pædagogiske Princip, at Lærlingens Trang skulde være det bestemmende, fastholdtes her.

Listerne, der samme Aften uddeltes til Omsending i Værkstederne, kom tilbage 14 Dage senere med et Antal af 1462 Navne, først i Februar var Antalet steget til 1500, sidst i Februar til 1700 og efter Henvendelse til »Kunstnerforeningen af 18.de November, »polyteknisk Forening« og »Studenterforeningen« stod der 102 Lærere til Bestyrelsens Raadighed. Bidragsydende Medlemmer optoges, og i Løbet af Foraaret 1883 havde Foreningen et aarligt Medlemsbidrag af 2,790 kr.

Hidtil var det gaaet godt, den første Vanskelighed, Planen mødte, var, da Bestyrelsen indsendte Andragen til Københavns Skoldirektion om Overladelse af et passende Antal Lokaler i Byens offentlige Skoler til Afbenyttelse om Aftenen mellem 8-10. Skoledirektionen sagde nej, men polyteknisk Lærestanstalt, fysiologisk Laboratorium, en Del Real- og Latinskoler og 2 Pigeskoler stillede deres Værelser til Bestyrelsens Raadighed. 8de Februar begyndte allerede det første Undervisningshold, der kom efterhaanden 69 Hold med omtrent 18 Deltagere paa hvert, hvor der ikke holdtes Foredrag; i disse kunde selvfølgelig langt flere ad Gangen deltage.

Saa hurtigt fik man begyndt, og siden den Tid er der blevet fortsat med samme Iver fra Lærernes, samme Tilslutning fra Elevernes Side.

Der afholdes to Kursus om Aaret, hvert paa tre Maaneder. Undervisningen varer hver Gang 1-2 Timer, fra 8-10 Aften. Lærerne undervise gratis, men hver Deltager betaler 50 Øre i Indmeldelsespenge for hvert fjerdingaarlige Kursus, Moderation gives, naar samme Person deltager i flere Kursus paa en Gang. Bøgerne, som Forlæggerne overlade Samfundet paa højst moderate Vilkaar, kunne selvfølgelig gives Arbejderne meget billigt. Flere af Lærerne have skrevet Læsebøger, beregnede paa at bruges ved denne Undervisning, hvor Bøger, skrevne for Børn, saa let vilde trætte.

Undervisningshold for kvinder er senere begyndt med frk H. Meyer som inspektrice.

Den 4de Maj, da første Kursus endte, mødtes Arbejdere og Lærere til et Fællesmøde. Begge fremkom her med deres Kritik og med Forslag angaaende Undervisningen. En enkelt Arbejder udtalte, at den Opfattelse, at Studenter-samfundet havde en Bagtanke med at tilbyde Arbejderne Undervisning var nu »bragt til at forstumme.« Han for sit Vedkommende var glad ved Undervisningen i det Hele taget, kun havde han en Indvending at gøre mod en enkelt Mand, Kontorchef Rubin, der i sin Undervisning i Samfundslære havde udtalt sig fordømmende om So-

cialismen. Dette maatte Taleren misbillige, da Arbejderne »nødvendigvis maatte blive Modstandere af en Undervisning, der gik i denne Retning.» Hertil svarede Kontorchef Rubin blandt andet, at Socialismen ikke burde betragtes som en Religion, man ikke turde røre ved. Saa lidt smigrer man altsaa her for de naturlige og stærkeste Sympathier hos den Klasse, man arbejder for, og saa ægte frisindet, med saa megen ligeleg Ret for alle Meninger til at komme til Orde, føres her Undervisningen.

Der foreligger nu en trykt Beretning og en ikke ubetydelig Brevsamling, hvoraf man kan danne sig en Mening om disse Aars Arbejde.

Motiverne til at søge Undervisning blev det paalagt Lærerne at søge at komme efter. Det var hovedsagelig »Lyst til at lære noget», som bragte Arbejderen til at søge herhen. For færre var det Ønsket om at arbejde sig frem til en anden Stilling, dog søges de Fag mest, hvis praktiske Nytte haandgribeligst erfares. Elevernes Elskværdighed og Opmærksomhed ved Undervisningen har i høj Grad lettet Lærernes Arbejde. En af Lærerne siger herom: »en mere interesse-ret og opmærksom Tilhørerkreds end den, der fra Begyndelsen til Slutningen fulgte mine Foredrag (i Lovhistorie), skal jeg aldrig ønske mig.» I en andens Beretning staar: »Det har været mig en stor Glæde at undervise disse fremadsstræbende Arbejdere, Familiefaderen, der ikke vil staa tilbage for sine Børn i Kundskab, ældre Arbejdere, som sætte en Ære i at kunne hjælpe deres Kammerater ved Beregninger angaaende Løn og Sparekasseindskud, og unge Mænd, der ville udvide deres Skolekundskaaber for at gøre dem frugtbringende i Handel og Haandværk. Hertil kommer de smukke Minder om den taktfulde Opførsel og den mageløse Taknemmelighed, alle have lagt for Dagen. I endnu højere Grad har man haft Grund til at glæde sig over den Udholdenhed, der vises af dem, der for Alvor tage fat. Her maa der huskes, at de alle møde efter en anstrængende Dags Arbejde, nogle saa trætte, »at de ryste saaledes paa Haanden, at de i de første ti Minutter de skrive kun kunne frembringe noget højst ynkeligt noget.» »Rørende er det,» siger en af Lærerne, »at se Folk sidde og anstrænge med Skrivning Hænder, der ere saa medtagne af Slid og Slæb, at vi andre vilde have erklæret os ude af Stand til at foretage os det mindste med dem,» »flere mølte med venstre Haand i Bind og smertefulde Bygkorn paa Øjet.»

Hvad der siges herom kulminerer ligesom i en lille Historie om en Arbejdsmand, »der, skönt han fik et Snit i den ene Haand af en rusten Blikstump, hvorved Haanden og senere hele Armen svulmede op, dog blev ved at komme og skrev og vilde skrive, skönt det aabenbart voldte ham betydelig Smerte. Kun sidste Undervisnings-time var han borte, men en Ven, der bragte Meddelelse om, at han laa for Døden, bragte samtidig en Hilsen fra ham samt en Beklagelse over, at han ikke kunde være til Stede den sidste Aften.»

Med saadanne Kendsgæninger for Øje maa det staa som afgjort, at Studentersamfundets Undervisning er kommet en alvorlig Trang til at lære noget i Møde. Naturligvis sker det hyppigt, at mange falde fra paa Vejen. Det er Lærernes

stadige, gentagne Klage. Nogle gør det, fordi de kunne ikke følge med, andre, fordi deres Arbejde hindrer dem, mange, fordi de ikke ere i Stand til at overvinde andre af de talrige Hindringer, der møder dem, og atter andre naturligvis, fordi deres Energi ikke var stor nok.

Resultaterne ere højst forskellige. Mange møde allerede som fuldt udviklede Mennesker: blandt Stilene, der ere indsendte som Prøver, er der enkelte, der ikke staa tilbage for hvad en Student gaar op og tager god Karakter for. Især mærker man tydeligt, saasart sociale Spørgsmaal behandles, hvornæget Arbejderne have tænkt, og med hvilken levende Interesse de omfattede disse Sager. Det er Socialismen, der her har gjort sin Opvækkelses Gærning imellem dem. At vore fleste Arbejdere slutte sig om dens Ideer, ved man saavel baade fra det store Abonentantal, det socialistiske Blad har, og fra de næsten endeløse Tog, der i de sidste Aar paa Grundlovsdagen strømmer sammen til de Steder, hvor Socialistforerne, hvoraf, som bekendt, flere nu har Sæde i vort Folketing, holder Taler. Da der paa Kurseset blev givet som Stilleopgave: »Bør Skoleundervisningen være fri eller tvungen?» blev Svaret, som ventelig var, at den burde være tvungen i frie Statsskoler. Begrundelsen var den sædvanlige — en enkelt fremførte som sin Hovedgrund: »Forældrens Daarlighed.» En Stil om Kvindeemancipationen viste tydelig, hvorliden Sympathi, der var for Frigørelse her, og man mødte atter det bekendte, sørgelige Særnsyn, at mange, der tro ærlig at elske Frihed og vilde dens Sejr, alligevel kun mene Frihed for sig og sine Yndlingstanker. Til Trods for, at det er de samme Grundprinciper vore Arbejdere slutte sig om, og derfor let kan komme en Del Ensartethed frem i Maaden, hvorpaa de se paa Spørgsmaalene, siger dog en af Lærerne, der lærte de fleste i sin Afdeling personlig at kende og vidste, hvilke Blade de læste og hvilke politiske Anskuelse der enkelte sluttede sig til: »i deres Stile have de vist Selvstændighed og Originalitet, foruden et ofte betydeligt Kundskab til de behandlede Sagers Fremkomst i andre Lande.»

Det er naturligvis de flinkeste, her er Tale om. Ligeledes er det ogsaa fra de flinkeste, der foreligger Prøver i fremmede Sprog — et Brev f. Ex. som engelsk Stilprobe — og om disse er det, det hedder, at de efter et Par Kursus ere komne saa vidt, at de kunne læse en almindelig engelsk Bog med forholdsvis Lethed.

Men selv hvor Resultaterne ere langt mindre, er der ingen Tvivel om, hvilken Lykke dette Arbejde kan være. Det bringer dem, der hører Foredragene, ind i nye Tankerækker, i hvilke de kunne udhvile efter deres stadige praktiske Arbejde, det skaber Samtaleemner, det giver i populær Form Kundskab, der enten møjsommeligt maatte erhverves eller som Arbejderen var helt udelukket fra. Det bringer endvidere Arbejderne i venskabelig Berøring med Mænd, der i Kundskab ere dem overlegne, og som de i deres daglige Liv sjældnere træffe paa. Ofte har der udviklet sig Samtaler mellem Lærere og Elever, endnu oftere har disse enten besøgt Lærerne i deres Hjem for at tale med dem, eller efter Timerne spurgt dem om retslige Forhold, Ting, der kunne forekomme i det daglige Liv, og som vare

dem uforstaelige, eller som laa dem paa Hjærte. Og saa er det ikke alene eller blot væsentlig Arbejderen, der er den modtagende; det store Indblik, Lærerne paa denne Maade kan vinde i disse Menneskers Liv og Tænkesæt, den sandere Forstaaen og Værdsættens, de derigennem faa, Virkelighedens korrigerende Magt vil her gøre sig gældende baade over for de Illusioner, som ensidig folkelig Begejstring og for de gammel Fordom har skabt. Forstaaelse af Folket vil hos mange træde i Steden for et vagt, ofte kun digterisk Syn paa Folket, og der vil saaledes skabes et virkeligt Grundlag for sand, demokratisk Tænkemaade.

En Del af de samme Mænd, der staa for Undervisningen her, er med til at holde Foredrag om Søndagen i et stort Forsamlingslokale i Rømersgade. Disse Foredrag vare allerede i Gang, da Arbejderundervisningen aabnedes. Politiske og religiøse Agitations spørgsmål skulde holdes borte, og kun Oplysningssager drøftes.

Kommer man ind i den store, noget mørke Sal, hvor en Tribune er rejst for Taleren — undertiden med nogle Kulisser til Baggrund fra sidst her var Komædie — og ser den ved Totid om Søndagen pakket fuld, Hoved ved Hoved, — Mænd, gamle og unge, Drengene, der følge med deres Forældre, unge Piger med deres Kærester, Mødre med smaa, sovende Børn paa Skødet, — og lægger man saa Mærke til med hvilken Interesse og Alvor Foredraget følges, hvorledes uvilkaarlige Udbrud af Sympathi eller Uvilje kunne undslippe Tilhørerne og hvor ofte, Søndag efter Søndag, de samme Mænd og Kvinder møde her for af deres sparsomme Fritid at give disse Timer til det uvante, nandelige Arbejde at høre efter, saa gaar det en atter, som det er gaaet Studentersamfundets Lærere: man gribes af Følelsen af »med hvor stærkt og sejt et Tag disse Mennesker holde fast i den Kundskab, der bydes,» af »Erbødighed for den Vilje til at komme frem, der ogsaa her viser sig. Og enhver, der tror paa at bedre Viden og klarere Erkenden er en af Vejene til at gøre Menesker lykkelige og bedre, faar en glad Følelse over for, hvad her sker.

Anna Brosböll.

Bref till Stella Kleve.

»Huru redan två insändare till »Framåt» uttalat sitt tack för Eder duktiga artikel om »etterklagsliteraturen», må det tillåtas mig att särskildt göra det. Ni har äran — och den förvisso ej ringa äran — att vara den första kvinna, som bidragit till att från de modärna »emancipationsvärken» rycka den skenfagra slöja, som författarinnornas ridderliga recensenter genom sina omdömen dragit omkring dessa imitationer af en och samma pjäs

Det »kvinnoprogram», som fått sitt uttryck i fru Agrells flästa skådespel, i Bärgetoras »Kärlek» m. fl. dramatiska alster, har tydligt visat sin ohållbarhet. Men det bör ännu diskuteras, ty ur hvarje åskådning kan man alltid draga något

godt. Att kvinnans nuvarande ställning bör reformeras, därom torde vi alla vara ense. Reform är emellertid icke det samma som revolution. Kvinnan bör icke genom reformen förlora sin egenskap af kvinna. Men det måste hon göra, om man konsekvent skulle tillämpa emancipationsdamernas öfver.

Kvinnofrågan behöfver — såsom jag antytt — diskuteras. Och den behöfver diskuteras grundligt. I »Framåt» kunna ju de skiftande meningarne få göra sig gällande. För att belysningen af frågan må blifva så mångsidig som möjligt, föreslår jag, att hvarje moment behandlas särskildt. Början kan ju göras med samundervisningsfrågan. Med stort intresse afvaktar jag Edert uttalande i denna. Diskussionen om samundervisningen är ju för öfrigt — om och indirekt — redan börjad i »Framåt». För min ringa del önskar jag också — om tidskriftens spalter äro öppna för mig — att få göra ett inlägg.

Svärker.

Till Framåt och Allmänheten!

Det påstås, att »Framåt» — särskildt dess redaktis — genom »Pyrrhussegrar» predikar »osedlighet». Och ändå har upprepade gånger af Framåts redaktion påpekats, att tidskriften är diskussionsblad. Enligt mitt förmenande har redaktionen ännu ej tillkännagifvit sin ståndpunkt i frågan. Den har blott yttrat, att den anser förhållandet mellan könen kräfva ny belysning. Är detta osedlighet?

Allmänheten tycks ha fått för sig, att Märtha Ulfklos feberfantasier (se *Pyrrhussegrar*, Framåt, häft. 20!) af Framåt hålles som sund lefnadsvishet.

Jag anhåller om ett försök till opartiskhet från allmänhetens sida och frågar, om ej nedanstående uppfattning också kan ega något berättigande?

Märtha Ulfklos historia är en sorglig sanning. Men låt oss antaga, att den stackars flickan gått motsatt väg, gifvit vika för sina erotiska böjelser, tillhört än en man än en annan och vid 24 års ålder, med af tygellöshet utvecklade sjukdomsanlag, ångrande stått invid sin för tidiga graf! Också detta vore en sann historia, som förnyas från tid till tid.

Vi göra lika litet i ena som andra fallet för att afhjelpa det onda. Af människofruktan och s. k. sedlighet, = osedlighet, våga vi ej erkänna vårt elände, utan låta oss nöja med, att ett täckelse är utbredt deröfver, medan det sprider sig i mörkret och smittar ned hela släktet.

Männe icke barn af ett kyskt äktenskap — gossar såväl som flickor — efter en uppfostran i kristlig anda, hvartill ovilkorligen hör ett oafslätligt bemödande att, så långt som möjligt, utveckla hvars och ens — flickans såväl som gossens — gåfvor till mänsklighetens gagn, männe icke sådana barn, med allvarligt försök att rätt använda sin fria vilja, skulle kunna lefva ett »äterhållsamt» lif, utan att deras helsa förstördes? Någon

lösning måste finnas, hvarigenom kropp och själ samtidigt kunna hållas sunda. Det är den lösningen vi ha att söka. Om ej någon af oss blir mogen att ingå i löftets land, så binner väl ett annat slagte dit, må vi emellertid hoppfullt begifva oss på vägen!

Vi ha att tillse, att våra äktenskap blifva något helt annat än hvad de vanligen äro, legaliserad otukt. Vi ha att uppfostra våra arma barn på ett långt mindre egoistiskt sätt. Vi ha att böja oss för den kärlek, som öfvergår allt förstånd, och som näppeligen leder till »ställning» och »anseende». Vi ha att erkänna att könsdriften — naturens stora lag — råder öfver såväl kvinna som man. I stället att lösösläppa den hos mannen och fördöma den hos kvinnan, ha vi att söka försoningen från det synöfall, som orsakat striden mellan själ och kropp. »Bränn, hvad du tillbedt, och tillbed, hvad du bränt!»

Märtha Ulfklo och hvarje sann objektiv skildring mana till eftertanke liksom lifvet sjelft.

Jag tror mig i all korthet delvis ha uttalat Framåts mening. Icke sant, Framåt erkänner mig som en af sina? —

En hustru.

Till «En hustru».

Med odelad tillfredsställelse erkänner Framåts redaktion er såsom en meningsfrände, ehuru — som ni mycket riktigt anmärker — hon ännu icke angifvit, hvilken ståndpunkt hon intar.

Hvad ni uttalat, gillar hon fullständigt, och hoppas längre fram, vid för henne lämpligt tillfälle, få yttra sig i frågan.

Glätjande är hvarje nytt bevis på allmänhetens intresse, och vi våga kanske med skäl hoppas, att »Framåts» läsare, enligt vår allvarliga önskan, äfven för framtiden måtte förbli våra trofasta medarbetare.

Aktningsfullt
Redaktionen.

Till Red. af «Framåt.»

Undertecknad har med lifligaste intresse följt den polemik, som i »Framåt» fortgått i anledning af Stella Kleves »Pyrrhus-segrar». Må det tillåtas mig att frambära min tacksamhet för Stella Kleves och redaktionens af »Framåt» kraftiga och bestämda uppträdande under alla angrepp. En klagan sådan som Dagnys och ett angrepp sådant som Jakob C—rs förväna mig icke, då man velat fatta »Märta Ulfklo» såsom en typ för hvarje ung kvinna. Men i novellens egenskap af en fysio-psykologisk skildring, sådan hennes förf. vill ha henne, försvarar hon sin plats och försvarar den utmärkt. Med glädje öfver att »Framåt», vaken och lifskraftig som under det gångna året, oakadt allt skall fortgå på sin väg, hvilken hädanefter kanske blir henne svårare och mödosammare än hittills

Aktningsfullt
En ung finska.

Ännu en gång några ord om »efterklangsliteraturen» i Sverige.

Vi äro fullkomligt eniga med Stella Kleve, att en efterklangsliteratur nu existerar i Sverige, och vi tro äfven, att den kan spåras i olika riktningar inom vår literatur. Det har alltid varit och skall måhända alltid förblifva så, att der mäktiga andar gå före som fanbärare af idéer — dessa må vara goda eller onda — der kommer vanligen en skara, mer eller mindre sjelfständiga, efterföljare.

Att Ibsen och Björnson äro banbrytare för nya idéer, låter svårigen förneka sig. Ibsen har i sitt »Dukkehem» starkt och mäktigt uttalat sig i »äktenskaps- och kvinnofrågan». Han fordrar för kvinnan som för mannen rätt att vara en personlighet och behandlas såsom en sådan, icke som en »docka» eller som ett blott »bihang till mannen.

Björnson har i »En Handske» och i »Det Flager» irligt kämpat för sedlighetssaken. I det senare arbetet visar han oss, hur en man med de allra sämsta arfsanslag dock — genom god uppfostran och stark viljekraft — lyckas öfvervinna sin sjukliga, lidelsefulla natur, styra sina begär och blifva en frisk, duglig och ädel människa. Att dessa höga och rena idéer skulle inspirera många och bilda efterklangsliteratur var naturligt, och då vi granska de arbeten, Stella Kleve framhåller som exempel, synes oss, att hon, åtminstone delvis, har rätt.

»Raddad», är tydligt en efterklangsbild. »Dömd» och »Ensam» i mindre grad, isynnerhet det senare stycket, med hvilket »Ett Val» har stor släktkap. »Kärlek» af Bårgtora påminner utan tvifvel om »En Handske». Ch. Bruun har också i sin tidskrift (15 december 1885) framhållit likhetspunkter mellan detta stycke och Björnsons. Likvisst synes oss, att då »En Handske» utslutande fäster sig vid sedlighetssaken, har »Kärlek» valt en annan hafvuduppgift. Här framhålls spörsmålet om de oäkta barnens menliga rättigheter. Detta är en fråga, som icke är så utsliten som kvinno- och sedlighetsfrågan, och borde kanske närmare beaktas.

Stella Kleve har äfven framhållit, att en reaktion emot kvinno- och sedlighetssaken har uppstått, och hon har visat på Strindberg som reaktionens förste man. Vi tro, att hon äfven här har fullkomligt rätt. Strindberg angrep först Ibsens »Dukkehem», och han har sedan tydligt visat sig vara en bestämd motståndare till allt hvad sedlighet heter. Äfven han har tyvärr fått en »efterklangsliteratur» af sorgligaste slag. Så fingo vi »Erik Grane», och utom allt annat nu senast »Pyrrhussegrar», der efterklang från »Dygdens lön» och »Erik Grane» är så tydlig, att ingen kan misstaga sig derpå. Den arma Märtha Ulfklo har nära frändskap med Teodor Vernerström — hjelten i Dygdens lön — och då man hör hennes feberfantasier, påminner man

sig ovillkorligen Erik Granes yrsel vid åsynen af en fladdrande poliskappa. Ja, likheten är påfallande! Att sådana sjukdomsfall kunna inträffa, förneka vi visst icke. Dåliga arfsanlag, en förvänd uppfostran och icke minst *osedlig* litteratur ha härvid stor skuld. Men nu äro dessa olyckliga, starkt sensuella varelser så många gånger skildrade, — deras förderfvade nervsystem och slappa karaktärer så många gånger beskrifna, att — »låt oss då äntligen slippa att oupphörligen höra det om och om igen, ty *roligt* är det då precis icke heller i längden, det kan då ingen tycka.»

Vi sluta dessa rader med att än en gång erkänna sanningen af Stella Kleves påstående, att en »efterklangslitteratur» verkligen existerar här i Sverige, och vi tro, som hon, att den kan leda till betänkliga följder.

Rudolf H—e.

När och Fjärran.

Göteborgs Kvinliga Diskussionsförenings stadgar.

1.

Föreningens uppgift är att verka för kvinnans frigörelse och sjelfständighet på alla områden.

2.

mom. 1.

Inträda i föreningen kan hvarje kvinna, som godkänner dess stadgar och som vill ikläda sig de förbindelser, hvartill de, rörande tidskriften Framåt, särskildt vidtagna bestämmelserna förpligtiga.

mom. 2.

Inträdessökande eger att anmäla sig hos föreningens ordförande, som efter företagen omröstning inom föreningen meddelar resultatet häraf.

mom. 3.

Medlem, som önskar utträda ur föreningen, anmäla detta hos ordföranden.

Medlem, som under två på hvarandra följande år underlåtit att erlägga stadgade afgifter, anses hafva ur föreningen utträdt.

Medlem kan efter derom hos styrelsen gjord begäran uteslutas med en öfvervigt af tre fjerdedelar af de afgifna rösterna.

3.

Föreningens styrelse, som utgöres af tre (3), ledamöter med två (2) suppleanter väljes för år, räknadt från första januari till första januari.

Styrelsen utser inom sig ordförande, sekreterare och kassör.

4.

mom. 1.

På sammanträde i december väljes styrelse och två (2) revisorer inom föreningen.

mom. 2.

Val sker genom sluten omröstning.

Förslag antages med en öfvervigt af två fjerdedelar af de afgifna rösterna. På samma sätt beslutas om nya medlemmars intagande.

5.

Sitt mål vill föreningen vinna genom att söka väcka och underhålla intresse för sociala frågor, dervid häfdande den *fria diskussionen* inom som utom sig, det senare genom utgifvandet af tidskriften »Framåt», organ för fritt meningsutbyte.

Hvarje medlem eger att föreslå öfverläggningsämnen, som, efter styrelsens pröfning i den ordning, de framställts, komma under diskussion. Är en fråga af den art, att hon ej kan hvilatill nästa sammanträde, tages hon omedelbart till behandling, såvida föreningens flertal härtill lem nar sitt bifall.

Föreningen sammanträder en (1) gång i månaden.

6.

Föreningen utser, med sex månaders uppsägning, inom sig för tidskriften »Framåt» en redaktör, hvilken är ansvarig utgivare af tidskriften och redigerar densamma med full handlingsfrihet.

7.

Hvarje medlem erlägger i inträdesafgift 50 öre och i årsafgift 2 kr.

8.

Räkenskaperna skola vara afslutade senast den 15 februari och, jemte handlingar och protokoll, hållas tillgängliga för revisorerna, hvilka åligger att granska dem och före 1 april inkomma med berättelse öfver den verkställda granskningen. Revisionsberättelsen föredrages på allmänt sammanträde i april, hvarvid föreningen beviljar eller nekar ansvarsfrihet för styrelsens förvaltning.

9.

Föreningens upplösning kan beslutas å allmänt sammanträde med en öfvervigt af tre fjerdedelar af de afgifna rösterna.

Hur i sådant fall med föreningens tillhörigheter skall förfaras, må vid samma tillfälle beslutas.

10.

Förslag till ändring af stadgarne kan af hvarje medlem väckas, dock må sådan ändring beslutas endast på ordinarie sammanträdet i januari.

* * *

Till Svenska Kvinnoföreningens basar inbeto rikliga bidrag från enskilda personer, deribland äfven från prinsessan Eugenie, och hertiginnan af Dalarne lat genom hofmarskalken Ennes göra åtskilliga uppköp å försäljningen.

Som bekant, är det Svenska Kvinnoföreningen, som arbetat för Karlsborgs befästade och som nu medels spridandet af vesterländska skifter vill befästa fosterlandskärleken hos ungdomen.

Föreningens kassa uppgår för närvarande till 20,000 kronor.

* * *

Fredrika Bremer-förbundet, meddelar Aftonbladet, hade i läkaresällskapets lokal och under

riksantikvariern H. Hildebrands ordförandeskap sitt andra årsmöte, hvarvid, sedan af styrelsen framlagd till några oväsentliga ändringar af förbundets stadgar godkänts, valdes ny styrelse att fungera till allmänna årsmötet i april eller maj 1887.

Ledamöter blefvo:

fruarna S. Adlersparre, E. Ankarsvärd, K. Bohman, A. Montelius och S. Whitlock, frökarna L. Engström och M. Forsell, hofintendenten A. Börtzell, riksantikvariern H. Hildebrand, doktorerna Carl Nyström och Gustaf Sjöberg samt bankdirektör J. H. Palme.

Ersättare blefvo:

fruarna Th. Gyldén, G. af Klintberg och G. Weidenhielm, frökarna G. Elfving, Ellen Fries, G. Hjelmmerus och Anna Roos, litteratören E. Beckman, rektor C. v. Friesen, kapten L. A. Hubendick, revisionssekreteraren H. Rothlieb och prof. P. G. Rosén.

Härefter upplästes af ordföranden ett genom red:n af Dagny meddeladt bref »om farorna för den kvinnliga ungdomen af den moderna litteraturen», hvilket väckte mycket uppmärksamhet och, på fru Adlersparres förslag, framdeles skulle göras till föremål för öfverläggning bland förbundets kvinnliga medlemmar.

Mötet bevistades af ett 30-tal personer.

* * *

Björnstjerne Björnsson har hållit ett föredrag i skandinavernas diskussionsförening i Paris, i hvilket han skarpt uttalade sitt fördomande af den s. k. fria kärleken. Han var densammas motståndare, sade han, emedan den ödelägger mannens vilja.

Efter föredraget vidtog en skarp diskussion, under hvilken man stötte duktigt samman. Störmande bifallsrop följde Björnsson, då han efter diskussionens slut bröt upp och lemnade salen.

* * *

Hindostans kvinnor. En hinduisk, kvinnlig läkare, Anandibai Joshee, har förliden höst under sin vistelse i England väckt stort deltagande för sig och sin sak hos alla, hvilka äro intresserade för Indiens framtid. Hon är helt ung och hustru till en brahmin. Man har fruktat, att hon skulle blifva utstött ur sin kast och förklarad oren, därför att hon begifvit sig öfver hafvet, men så har dock icke inträffat. För att icke bryta mot sin religions föreskrifter, har hon under sin bortovaro från hemlandet sjelf tillredt sina måltider. Hos Hinduerna är det icke ens tillåtet, att den ena kasten smakar en annan kasts mat.

Den unga hindukvinnan lär ega stor begåfning, hvilken hon är besluten att egna åt sina stackars medsysters väl. Hon har under tre år studerat i Philadelphia, hvarest hon i våras aflade sin examen. Hennes släkting, den lärda Pundita Ramabai, infann sig vid detta tillfälle i Philadelphia och höll inför en talrik åhörareskara ett tal, hvarom en amerikansk tidning berättar följande:

Pundita Ramabai höll sitt tal ex tempore. Hennes uppträdande var obesväradt. Med ljuf, musikalisk röst och största enkelhet berättade hon

sina landsmaninnors historia på ett sådant sätt, att hon vann allas hjertan. Under tre timmar talade hon om sitt hemlands förhållanden och de lidanden dess kvinnor ha att utstå. Hon lade i dagen en sådan bildning, ädelhet och moget omdöme, att hvilket land som helst kunde hålla som en ära att räkna henne bland sina döttrar. Hon bad om alla kristnas bistånd för Hindostans kvinnor, att de måtte blifva räddade ursitt slaveri och sin okunnighet. Enkelt och osökt tillämpade hon nya testamentets läror, och när den lilla kvinnan plötsligen slutade sitt tal med att bedja en samling fint uppfostrade amerikanska män och kvinnor med henne ena sig i en kort, tyst bön till »den store fadern för alla jordens folk», en bön för hennes arma hindostanska syster, åt hvilkas sak hon helgat sitt lif, då kom en sällsamt gripande stänning öfver hela församlingen.

Pundita Ramabai talar engelska obehindradt. Högt få amerikanare skulle kunnat framföra hennes berättelse så mästertligt som hon gjorde. Ingen enda gång råkade hon i förlägenhet för rätta uttrycket, utan visade sig vara framstående både som lingvist och värtalare. Öfver hela hennes person hvilade en intagande blygsamhet.

INNEHÅLL: *Fredrik Bajer:* Fredssagen och Kvindesagen. *Adalbert:* Resonnans (poem). — *Toivo:* En regndag. — *Ulrik A. P. Christiansen:* Björnssons »En Handske». *Georg Nordensvan:* Tre teaterkvällar (bref från Stockholm). — *Anna Bröbbsell:* Studentersamfundets arbejdsundervisning. *Svärker:* Bref till Stella Kleve. — *En hustru:* Till Framåt och allmänheten. — *Red.:* Svar till en hustru. — *En ung Finska:* Till Red. af »Framåt». — *Rudolf H—e:* Ännu en gång några ord om efterklangslitteraturen i Sverige. — När och Fjärran.

Red. af Alma Åkermark.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annonspris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåts» annonsbyrå, Kungsgatan 60, alla vardagar kl. 5—6 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvände man sig till Frk. Alma Åkermark, 2:dra Långgatan 40, Göteborg (träffas tisdag och fredag 1—2 e. m.)

Haparandabladet

utkommer äfven nästa år efter enahanda plan och med samma format som hittills. Vår uppgift såsom organ för orten och det nordliga Norrbotten skola vi fortfarande söka fullgöra med det syftemål att, så långt våra krafter förslå, verka för det allmänna bästa samt vara ett språkrör, hvarigenom jemväl det yttersta nordens intressen kunna vinna gehör både när och fjerran. Sålunda skola vi i främsta rummet egna vår uppmärksamhet åt den stundande riksdagens förhandlingar, der, som man hoppas, den för länets framtid så betydelsefulla frågan om stambans skyndsammare utskräkning hit norrut förekommer. Vidare skola vi som hittills både genom telegram, correspondens m. m. lemna underrättelser så snabbt som möjligt om hvad märkeligt, som timar både inom- och utomlands, hvarvid en, som man har att förvänta, raskare postgång genom Finland skall vara oss till väsentlig hjälp. En krönika, der dagens företeelser i en lätt och skämtsam stil beröras, skall äfven framgent då och då inflyta.

Inneslutande oss i allmänhetens gunstbenägna åtanke vid stundande prenumerationstid, få vi tillika äran meddela, att **prenumerationspriset på denna tidning är nedsatt till endast**

för helt år	3 kr. — öre.
för tre kvartal	2 » 25 »
för halfår	1 » 50 »
för kvartalet	— » 75 »

hvertill jemväl finska tidningen Haaparannanlehti, som har samma redaktion, står hugade af närmare till buds, postarvode oberäknadt.

Haparanda i Dec. 1886.

Redaktionen.

DALMASSEN,

känd från Ystad till Haparanda som en bland de mäst friska tidningar här i landet, kommer att utgifvas äfven under år 1887 med minst ett nummer i månaden och under samma redaktion som hittills. Hvarje nummer i stort tjuguspaltigt format med elegant utstyrsel bjuder på morgonfriska »väckare», samt demokratiska ledare och uppsatser i viktiga frågor för dagen, politisk öfversigt, spetsiga »dalpilar», diverse afslöjanden, oftast om våra »herra», meddelande från allmänheten, samtal mellan Lars och Mas, pikanta bilder från Dalom, smärre berättelser, poem m. m. i den lättare stilen. Följetong: en längre romantiserad berättelse, rörande sig kringom de historiskt bekante häxprocesserna och trolldomsväsendet i Dalarne, en uteslutande för Dalmasen skrifven spännande roman från den fanatiska tid, då man trodde på Blåkullafärden och dömde s. k. trollpackor att å båle brännas. — Dalmasen, som alltså kan läsas med lika stort intresse öfver hela landet, kostar endast 1 krona för helt och 50 öre för halft år, hvartill kommer ett ringa postarvode. Prenumeration mottages å alla rikets postanstalter utom i Stockholm. Prenumerantsamlare anmäla sig hos

*Redaktionen,
adr. Orsa.*

Arvika Tidning för 1887.

(Se tidningstaxan nr 2.)

Stor 24-spaltig tidning, samt frisinnad, vaken, pigg och lefnadskry — erbjuder fördelar som ingen annan Svensk tidning.

— Pris helt år endast 2.20 —

En af den snällrike nutids-författaren H. af Trolles yppersta romaner

»Silfversmedens Son»

som i bokhandeln ensamt kostar 2.50, införes i sin helhet som följetong under nästa år, så att den kan fränklippas och bindas till bok.

Helårsprenumeranter erhålla gratis den förträffliga

»Lilla Helsovännen.»

Derjemte kunna »Arvika Tidnings» prenumeranter erhålla Sveriges bästa illustrerade tidskrift för skolan och hemmet

»Sveriges Ungdom för 1887»

som ensamt kostar 3 kr. 50 öre och utgifves i 12 stora häften, genom att på posten med 3.50 beställa »Arvika Tidning» för 1887 med bilagorna »Lilla Helsovännen» och »Sveriges Ungdom.»

Ingen annan Svensk tidning erbjuder så stora fördelar.

Prenumerationsanmälan:

Framåt

anmäler härmed till prenumeration sin andra årgång:

Tidskriften skall innehålla: sjelfständiga uppsatser, bref från in- och utlandet, poesi, skisser och noveller, literaturanmälan och notisafdelning; hvarjemte den fortfarande som hittills skall hålla sina spalter öppna för **fritt meningsutbyte**.

Medarbetare i tidskriften äro:

Victor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos, A. F. Åkerberg, Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, G. af Geijerstam, K. af Geijerstam, Ernst Ahlgren, Saxon (Johan Lindström), Skjalf, Stella Kleve, Eva Vigström (Ave), Amanda Kärfstedt, A. U. Bååth, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Elin Améen, Eva Brag, Helen Nyblom, Cecilia Holmberg f. Bååth, Claes Lundin, Robinson, Tor Hédberg, Johan Nybom, Oskar Levertin, Anna A., Anna Wahlenberg (Rein), Elna, Björnstjerne Björnson, Jonas Lie, Kristoffer Janson, Kristian Gloersen, Irgens Hansen, U. E. Berner, Amalie Skram, Alvilde Prydz, Margarete Vullum, Clara Tschudi, Gina Krog, G. Brandes, S. Schandorph, Edv. Brandes, C. E. Jensen, Herman Bang, John Paulsen, N. J. Nørlund, Anna Brosbøll, Rafaël Hertzberg, Gerda von Mickwitz m. fl.

Tidskriften utkommer den 1 & 15 i hvarje månad i 16-sidigt kvartformat, således tillsammans 384 sidor, till det billiga priset af kr. 3,50 för år, jemte 35 öre i postarvode. Halfår kronor 1,75.

Prenumerationsställen: alla postanstalter inom *Sverige, Norge, Finland och Danmark*; boklådorna samt å tidskriftens byrå. *Göteborg, Kungsgatan 60.*

Tidskriften, som åtföljes af **vidhäftadt annonsblad**, är särdeles lämplig för annonsering.

Passande **Julgåfva**.

Göteborg i oktober 1886.

Redaktionen.

ANMÄLAN.

Trots den betydande mängd nya illustrerade billighetsblad, som numera täfla om att hos allmänheten uttränga de förut befintliga, kommer **Hemvännen** fortfarande att utgifvas, öfvertygad att framgent få påräkna allmänhetens välvilliga mottagande. **Hemvännen** har dervid bl. a. att åberopa en tillvaro af fulla **tolf** år, under hvilka utgifvaren haft att glädja sig åt mångtaliga vitnesbörd om tillfredsställelse och erkännande från både allmänhetens och tidningspressens sida.

Till prenumeration för år 1887 anmäles alltså

Trettonde årgången af

HEMVÄNNEN.

Illustrerad månadsblad,

utgifvet af LARS HÖKERBERG.

Priset är för **helt år** på postanstalt eller i bokhandel **endast 2 kr. 50 öre**, och till hvarje helårsprenumerant **Hemvännen** följer årligen en större, konstnärligt utförd

Extra Gratisplansch.

Hemvännens omväxlande textinnehåll, affattadt i ett allmänfattligt (»populärt») språk, utgöres af lefnadsteckningar, berättelser, poesi, musik, historiska, kulturhistoriska och populärt naturvetenskapliga uppsatser, charader, gåtor, logogryfer m. m. — Inom illustrationsafdelningen inrymmas porträtt, utsigter och byggnader, historiska bilder, tilldragelser för dagen, tekniska och naturvetenskapliga bilder samt ett urval af framstående, så väl svenska som utländska, konstnärers arbeten.

Några i tidningspressen förekommande uttalanden om **Hemvännen** må här anföras:

»**Hemvännen** har till fullo infriat de löften den vid sitt första framträdande afgaf. Så väl till text som bilder lemnar den ett **rikt och godt urval af värdefulla saker** samt gör till fullo skäl för sitt vackra namn att vara en vän i hemmen, hvilkas alla medlemmar, både äldre och yngre, kunna ur den väl skötta tidskriften hemta bildning och nöje».

»**Hemvännen** har ryckt upp sig i ett **obestridd hedersrum** inom vår illustrerade tidningslitteratur.»

»**Hemvännen** är en tidskrift, som **för hvarje år blifvit allt bättre**, såväl hvad innehåll som utstyrelse beträffar. Åt alla dem, som vilja hafva en **god och på samma gång billig** tidskrift, vilja vi rekommendera **Hemvännen**. Valet skall med säkerhet **beskrivas**».

